

OPONENTSKÝ POSUDEK

na doktorandskou disertační práci

pana Martina Baleje

Enormně obsáhlá doktorandská disertační práce pana Martina Baleje je napsána na hojně diskutované téma změn využití krajiny. V tomto duchu nese titul "Hodnocení vývoje horizontální struktury krajiny vybraných modelových území severozápadních Čech ve 2. polovině 20. století". Práce má celkem 246 stran textu, včetně 16 stran instruktivních obrazových příloh, nehledě na četné ilustrace přímo v textové části. Práce je členěna do 12 hlavních kapitol, včetně úvodu a závěru. Práce má pěknou grafickou úpravu, podobně i přílohy, je napsána čtivým a srozumitelným jazykem s minimem překlepů (opraveny přímo v textu). Členění práce do hlavních kapitol a podkapitol je logické. Text je přehledně upraven a dodržuje zásady citace literatury a jiných použitých podkladů, vč. odkazů na tabulky a obrázky. Při tak velkém rozsahu měla být práce vytištěna oboustranně.

V úvodu autor se autor pozastavuje nad vztahem krajinné ekologie ke geografii a ekologii. Dále pak nastiňuje východiska své práce a důvody, proč se danou problematikou zabývá. V teoretické části se velmi důkladně věnuje přehledům názorů na pojem "krajina" a na obsah krajinné ekologie. Zde oceňuji množství vlastních názorů, postřehů a hodnocení autora, nemluvě o komentářích k názorům předních světových odborníků. Pravda, ne se vším lze souhlasit. Například koncept krajiny jako celku (str. 30) vznikl dávno před Trollem (z jeho pera pochází pouze pojem "krajinné ekologie"). Autor zde hojně přejímá hodnocení podstaty krajinné ekologie podle "vůdčích" časopisů. V dalších kapitolách jsou důkladně pojednány vybrané vlastnosti krajiny, prakticky všechny však pouze související s druhotnou strukturou krajiny, resp. land use. Zde je autor zčásti poplatný anglosaskému pojetí krajinné ekologie, byť mu nelze upřít četné kritické připomínky. Očekával bych, že zmiňované vlastnosti krajiny, odvozené krajinnou metrikou a GIT z geodatabáz o land use, budou pak porovnány a využity v dalších částech práce, prostorově dokumentovány (v mapách), k čemuž v náležitě míře nedošlo.

Těžiště práce autora spočívá v aplikační části disertace, tedy v kapitolách č. 5 až 12. Z těchto kapitol pochází hlavní přínos práce, který spočívá v metodické oblasti podle mého názoru v praktické demonstraci výhod moderních digitálních geoinformačních a geostatistických technologií při zpracování prostorových dat o land use při odvozování vybraných krajinných metrik. Autor zde využil moderní SW produkty nad daty ze tří reprezentativních mikroregionů v Ústeckém kraji k dokumentování rozdílností poválečného vývoje land use. Autor použité technologie vhodně využil, avšak v množství získaných faktických poznatků se poněkud ztrácí jeho osobní metodický přínos. Sesbírané empirické mikroregionální poznatky jsou do značné míry unikátní, pravděpodobně obdobně důkladné (a integrované) regionální popisy daných území doposud nebyly k dispozici. Snad jen ve větší míře se mohl opírat o originální zdroje informací. Autor pro sledovaná území vytvořil velmi kvalitní geodatabáze zpracováním historické letecké snímkové dokumentace. Obzvláště vysoce oceňuji doposud vzácný, avšak jediný správný způsob tvorby chronologické posloupnosti map land use cestou od nejnovějších k nejstarším vrstvám. Autor dále použil databáze LPIS, CORINE LC a ČÚZK, povětšinou ke srovnávacím účelům. Solidně rovněž pojednal kvalitativní rozdíly mezi nimi a spolehlivost očekávaných výsledků

zpracování. Za poněkud nedostatečné považuji pasáže věnované použitelnosti získaných výsledků v praxi v daných území. Z tohoto hlediska také trochu cizorodě vyznívá zařazení a zpracování stresových faktorů na krajské úrovni (když jinak jde o záležitosti lokální) opírající se o zcela odlišné, než pojednávané metodické postupy. Naopak zbytečně podrobné jsou regionální popisy modelových území, zejména jejich biotické komponenty. Práce obsahuje řadu zajímavých (aplikačních) nápadů. Bohužel jsou často jen „nadhozeny“.

Tyto připomínky nijak nesnižují hodnotu práce, kterou jinak považuji za kvalitní a zcela odpovídající množství vynaložené práce. K vlastnímu obsahu mám dále připomínky konkrétnějšího charakteru, na které by autor mohl reagovat při vlastní obhajobě. Tyto dílčí připomínky se týkají některých nedostatků či nejasností. Cíl práce byl dle mého názoru splněn. Přinesla nové metodické a hlavně regionální poznatky. Hodnotím ji celkově za velmi zdařilou a doporučuji ji k obhajobě. Po úspěšné obhajobě navrhuji udělení titulu PhD.

K následujícím připomínkám (zejména ozn. *) by se autor mohl vyjádřit během obhajoby (stránka-odstavec-řádek):

61-3-3: povodně nejsou extrémním faktorem, ale pro nivy zcela standardním*

61-3-5: postagrární lada je sotva sukcesně zralým ekosystémem*

65-3-7: ArcGis – ArcGIS

75-2-3odsp.: jsou-li na Třebenicku rendziny – musí tam být i vápence (jinak pararendziny)

78-1-2: co je to „předplatformní“?

78-1-2odsp.: vysvětlit!: Jak se na žulový pluton váží povrchové výlevy paleoryolitu? (Že by Špičák?)

79-2-8: psamity nemusí být jen zpevněné

80-2-1: hranice Krušných hor a Děčínské vrchoviny je u Tisé naopak velmi výrazná

80-91-101: hypsometrické mapy nemají stejné legendy – nelze je dobře porovnávat!!

81-2-2: německých přítoků???

79-2-10 vs. 82-2-4: když jsou pískovce vápnité, proč půdy mají nedostatek vápníku – vysvětlit!

83-1-1: jaké půdy jsou na vulkanitech Špičáku?

83-94-103: půdní mapy mají špatně uspořádané legendy – mají začínat půdami!!

86 – mapa 8.1.5 – chybí vysvětlivky zkratk v legendě

87-1-5 a 88-1-12: informace o historické stezce se opakuje

91-1-1: pokud je mi známo, počátek neovulkanické činnosti ve střední Evropě je kladen do paleogénu

95-2-7: zdá se, že během zprůmyslňování zemědělství v 70. letech došlo k likvidaci jen části náletů na zemědělské půdě, celkově zeleně přibýlo, ale využití se stalo kontrastnějším*

101 i jinde: „jedná se“ je germanismus (es handelt sich um) – česky „jde o“

101: mapy 3d správně 3D, ale ne TIN, ale rastr

105-2-1: dolní tok Labe je v Německu!!

107: horizontální struktura – myslí se tím sekundární struktura!?*

108-1-3: „cílové měřítko 5000“ je slang!!!

108-1-3: Geodis – GEODIS BRNO

124-2-2odsp.: co je to „sudetská část okresu“?*

125-2-8: také v dřívější („předkolektivizační“) krajině bylo málo rozptýlené zeleně a mezí, takže nebylo co rozorávat!! Nivní louky nebyly již dříve, lánové obce měly parcelaci po svahu (erozibilní obdělávání) – to se změnilo – nelze jednostranně uvádět jen negativa!*

132: podobné údaje jako na str. 87

137: podobné údaje jako na str. 96

142: podobné údaje jako na str. 106

147-2-12: co je to „krajinný prvek“?*

147-2-15: co je to „permanentní krajinná struktura“?*

151-2-2: co je to „makrostruktura krajiny“?*

152/153: místo „nejmladší snímek“ – „nejnovější“ ... (i jinde)

154-1-10: co je to „mikrostruktura krajiny“?*

16-3-3: první známky velkoplošného poškození lesů v Krušných horách imisemi jsou známy již z první republiky!!

160-5-2: tehdy Ústecký kraj neexistoval!!

161-2-8odsp.: „mladší“ elektrárny – lépe „novější“ ... (i jinde)

162-3-3: jak je Petrovicko pod vlivem zdrojů emisí, když je sice V od zdrojů, ale proti směru převládajícího proudění vzduchu?*

166-2-12: opravdu se v letech 1830-50 stavěly v Podkrušnohoří železnice?

179-1-2: co je to „skladba krajiny“?*

183-1-1: co je to „stavební kameny krajinné mozaiky“?*

186: Tab. 11.2.1 – je pele-mele všeho možného, neumožňuje srovnání jednotlivých území

188: Hrozby – co je to „vysoký podíl půd“? – ten je přece skoro všude u nás 100 %*

190 a dále: doporučení jsou prakticky neadresná, nelokalizovaná – proto obtížně použitelná, chybí mapy doporučení!!!!*

192-3-1: u Petrovic je státní česko-německá hranice (ne jiná)

200-4-3: zakládání vodních nádrží?? – nejde o sesuvná území??*

202-2-10: Třebenicko nemůže být v zaměstnanosti závislé na spádových centrech? – a na čem tedy? Nebo jak jinak?*

203-1-2: „set aside“ má určitě ekologický význam, ale ekonomicky je ztrátový, může si obec nebo podnik pod tlakem situace (trhu, rozpočtu) dovolit?*

210-2-poslední: v ČR jsou špičkou konstrukce 3D fotorealistických modelů fa GEODIS BRNO a fa ATLAS. Vůbec není třeba chodit do zahraničí, když domácí tvůrci jsou lepší než autorem citovaní!?

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jaromír Kolečka', with a stylized flourish at the end.

doc. RNDr. Jaromír Kolečka, CSc.

V Brně dne 10.1.2008